

Tisztelt Olvasó!

Ön "A Magyartarka" első évfolyamának első számát, karácsonyi ajándékként tartja kezében. Ezzel a lappal a magyartarka tenyésztők régi vágya teljesült!

A fajta iránt elkötelezettek népes tábora - tenyésztők, elméleti szakemberek és érdeklődők - a mai naptól olyan folyóirattal rendelkeznek, melyből időről-időre értesülhetnek a fajta életének legfontosabb eseményeiről. Kitekintést nyújt a világra, bemutatja a hazai szereplőket, a sikeres gazdaságokat és tenyésztőket, az ígéretes tenyészállatokat.

Úgy is mondhatjuk, hogy ez egy "családi" lap. Ez a család természetesen más mint a többi; a már több évtizedes tenyésztő múlttal rendelkező nagygazdaságoktól, a szakmai befektetők által menedzselt ún. vállalkozói gazdaságokon át a családi gazdaságokig, illetve a néhány tehenet tartó őstermelőig terjed a családi "fotóalbum". Szeretnénk, ha maga a lap is ilyen színes, gazdag és változatos lenne, mind témáit, mind szerzői körét illetően, és ki-ki megtalálná benne a számára fontos információkat.

Hisszük, hogy ez csak úgy lehetséges, ha a folyóirat szerzőit, szerkesztőit ötleteikkel, javaslataikkal, kérdéseikkel segítik és ha maguk is tollat ragadnak, írnak munkájukról, megosztható tapasztalataikról.

Legyen az Önök fóruma is ez a lap! Írjuk, gondozzuk együtt olvasóink és benne a tenyésztők örömeire, szakmai gazdagodására.

Tóth Rózsa
Tóth Rózsa elnök

TARTALOMJEGYZÉK

Magyartarka tenyészbika-előállítás.....	4
A hústenyészték bevezetése.....	5
Szimentáli a világban.....	6
Magyartarka bika-előállító tenyészet Kocséron.....	8
A "magyartarka fajtaért" emlékérem kitüntetettje.....	9
Fejhetőség-vizsgálat és szaktanácsadás.....	10
Tájékoztató a fejhetőség-vizsgálat eredményeiről.....	12
Néhány gondolat az eredményes termékenyítésről.....	13
Tarka Fesztivál Bonyhádon.....	14
Kongresszus Romániában.....	15
Nyár végi kiállítások.....	16
Támogatott tenyészbikák.....	17
Az OMT Rt. magyartarka tenyészbikái.....	18

**A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
információs lapja**

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Holló István
Húth Balázs
Ments András
Dr. Stefler József

Főszerkesztő: Füller Imre

Szerkesztőség:
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
Egyesületi Iroda
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/450-022
e-mail: magyartarka@axelero.hu

ISSN 1587-9305

Kiadó: Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
2755 Kocsér, Kossuth u. 3.
tel.: 53/558-531
e-mail: mtarka@matavnet.hu

Felelős kiadó: Tóth Rózsa
Lektor: Vadászné Varnyú Anikó
DTP: Szalai Norbert

Nyomda: Pethő & Társa Nyomda
Megjelenés: évente kétszer 5.000 példányban

Rác Károly

MAGYARTARKA TENYÉSZBIKA-ELŐÁLLÍTÁS

MTE - OMT Rt. közösen, jobban

Az 1990-es évek elején sok kritika érte - tegyük hozzá joggal - a magyartarka tenyészbika kínálatot. Nehézségekben működött a bikaelőállítás, a tenyészbikák csak tejtermelésre értékelték, kifogásolható volt az utódok külleme, elsősorban a mérete, izmolt-sága és tőgyalakulása. A célunk az volt, hogy a magyartarka fajtát megőrizzük kettőshasznosítású fajtának, amely magas szintű tej- és hústermeléssel rendelkezik, küllemi tulajdonságai elősegítik a nagy élettartamot, és a korszerű tartástechnológiákhoz való alkalmazkodást.

Első lépésben szigorítottuk a bikanevelő tehenek szelekcióját és bővítettük a bikaelőállító gazdaságok körét. A célpa-rozításokra a legjobb német, osztrák és magyar bikákat használjuk. Néhány évig próbálkoztunk a francia montbeliarde fajtával is, amely tejtermelésben jó eredményeket hozott, ugyanakkor rontotta az izmolt-ságot, a lábszerkezetet, tőgyalaku-lás tekintetében pedig nem jelentett előrelépést. Időközben nem feledkeztünk meg a fajta húshasznosítású változatáról sem. Ebben a típusban minimális (évi né-hány ezer adag) a spermaigény, de igye-keztünk a tenyésztők igényét kielégíteni. Legfontosabb szempontok a jó húsfor-mák, a szarvatlanság és a könnyű ellés. 1994-től a megszületett tenyészbika je-lölteket központosított sajátteljesítmény vizsgálatnak vetjük alá az OMT Rt. szombathelyi állomásán. Sajnos a szigo-rú állategészségügyi előírások miatt sok értékes genetikai háttérű növendékbika be sem kerülhet az állomásra. Ezen a helyzeten csak akkor tudunk javítani, ha megtörténik a bikaelőállító gazdaságok IBR-mentesítése, amely állami segítség nélkül aligha képzelhető el.

A következő lépés az STV-zárás és a bikák minősítése egy éves kor körül. Származásuk, valamint napi testtömeg gyarapodásuk ismerete mellett kiemelt fontosságú küllemi bírálatuk. Mindezek

ismeretében csak a legjobbakat indítjuk ivadékvizsgálatban. A mesterséges ter-mékenyítésre alkalmas tenyészbikák mellett számos, kiváló tenyészállat kap természetes fedeztetésre alkalmas minő-sítést, amelyeket az érdeklődők megvá-sárolhatnak az OMT Rt. szombathelyi ál-lomásán.

Tenyészbikáink genetikailag megalapo-zott tej- és hústermelőképessége ma-gas színvonalú, a közel 10 éve megkez-dett céltudatos tenyésztőmunkánknak kezd beérni a gyümölcse. A minősített és fiatal tenyészbikáink küllemi tulajdonsá-gokban javító hatásúak, Európa bármely hegyitarka kiállításán megállnák a helyü-ket. Öröndetes dolog, hogy a különböző hazai tenyészállat kiállításokon egyre több magyar apaságú tenyészállat kerül bemutatásra, illetve nyer értékes díjakat.

A mesterséges termékenyítésre beál-lított apaállatok ivadékvizsgálatban in-dulnak. Sajnos, a mintegy 90-100 ezer körüli magyartarka tehénállománynak csak alig több mint a 10%-a a termelés-ellenőrzés alatt álló, ivadékvizsgálat alapjául szolgáló, ún. aktív populáció. Ezért az indítható ciklusbikák számának alkalmazkodnia kell a termelésellenő-rzőt tehénállomány alacsony számához, amely kettőshasznosításban évente álta-lában 8 (5 egyed tavasszal, 3 egyed ősz-szel), húshasznosításban pedig 3-5 te-nyészbika jelölt indítását teszi lehetővé. A beltenyésztés elkerülése és a kettőshasznosítású bikák jobb tesztelése érde-kében, fejt állományokból származó bi-kákat is indítunk hús-ivadékvizsgálatban. A fajta hústermelőképességre irányuló szelekciójában döntő jelentőségű lesz a magyartarka tenyészbikák hús-tenyész-értékének meghatározása, amely néhány éven belül teljesülni fog.

Ez év őszén 3 tenyészbikát indítottunk ivadékvizsgálatban. (Küllemi pontozás: 1-től 9 pontig, átlagos pontszám: 4,5)

A tenyésztői munka eredményességét a forgalmazható tenyészbikák teljesítmé-nye jellemzi. Az OMT Rt. novemberi ér-

tékelés után forgalmazható tenyészbikai-nak listája az újság hátlapján található. A felsorolt bikáktól az igényelt sperma-mennyiséget (akár 1 adagot is) az OMT Rt. állomásain lehet beszerezni.

16403 Bonyhádi Zömök Hucki	
Apa: 15160 Hucki	
Anyai nagyapa: 13002 Hut	
Anyai termelés: 5922 kg tej, 245 kg - 4,14 % zsír 215,2 kg - 3,63 % fehérje	
Bika	
életnapi súlygyarapodása	1532 g/nap
STV alatti súlygyarapodása	1714 g/nap
Küllem	
ráma	9
izmolt-ság	8,5
lábszerkezet	7,5

16455 Kocséri Zenit Spiró	
Apa: 14593 Spiro	
Anyai nagyapa: 11753 Renner	
Anyai termelés: 8575 kg tej, 285,1 kg - 3,32 % zsír 298,9 kg - 3,49 % fehérje	
Bika	
életnapi súlygyarapodása	1332 g/nap
STV alatti súlygyarapodása	1375 g/nap
Küllem	
ráma	7,5
izmolt-ság	7,0
lábszerkezet	7,5

16456 Kocséri Zsombor Hucki	
Apa: 15160 Hucki	
Anyai nagyapa: 13177 Zitat	
Anyai termelés: 6198 kg tej, 219,9 kg - 3,55 % zsír 201,8 kg - 3,26 % fehérje	
Bika	
életnapi súlygyarapodása	1466 g/nap
STV alatti súlygyarapodása	1369 g/nap
Küllem	
ráma	8,5
izmolt-ság	7,5
lábszerkezet	8,5

Az alábbiakban, a fejt (kettőshasznúsítású) állományok tenyésztésére ajánlott 17 bikát kívánom röviden jellemezni.

Hosszú ideje a rangsorvezetők 11096 Radi és 11753 Renner fiai, amelyeket a jó tejelő jelleg, szép tőgy és finom, kevésbé kifejezett izmoltság jellemeznek (12303 Jogos Radi, 12842 Lenge Radi, 13398 Medárd Renner, 13763 Nyíró Radik).

A másik csoportot az import francia (13348 Ibisz, 13349 Iceberg), illetve a francia (montbeliarde) apaságú bikák (13399 Makád Univari, 14428 Rajna April, 13478 Nesztor Aurochet) alkotják, amelyeket a magas tejterménység és szerényebb küllemi tenyészérték jellemez. A 14380 Pác Hut anyai oldalról 25% redholstein vérhányadot hozott, ez a tejterménység örökítésében mutatkozik meg leginkább, apai oldalról pedig a 13002 Hut a jó kettőshasznúsítású típusával átlag körüli küllemi tenyészértékekhez segített. 12985 Löncs Hodscha és 12987

Lángész Zeus a magas ismételhetőséggel rendelkező, korrekt küllemet örökítő tenyészvikákat képviselik.

Az új generációt jelentő bikák a legigényesebb tenyésztői kívánalmakat is kielégítik. 14503 Rezső Horwein és 14179 Pálinkás Zitat magas tejterménység és kitűnő küllemörökítéssel tűnnek ki. 14500 Refrén Zitat lehet a sajtüzemek felé értékesítő tejtermelő gazdaságok ígéretes bikája, mivel kappa-kazein genotípusra BB, lányainak pedig magas a tejfehérje termelése. 14016 Perec Radius korrekt küllemű utódaival tűnik ki, míg a 14427 Bonyhádi Rex Halling pedig minden idők legjobb küllem örökítő bikája. Lányai a tipikus kombinált küllemi tulajdonságok mellett imponáló rárával és húsformákkal, rendkívül jó tőgy- és testalakulással rendelkeznek, átlag fölötti tejtermelés mellett.

A nem fejt (húshasznúsítású) állományokban a bikák értékelése borjaik választási súlya alapján történik. Kínála-

tunkban több genetikailag szarvatlan tenyészbika található (13951 Német Hold, 14180 Pöttyös Jobbágy, 14588 Rába Hillmann, 14816 Sámán Hold, 15505 Kocséri Tajti O'clock). A húshasznú magyartarkát tenyésztő gazdaságoknak ajánlhatók azok a kettőshasznúsítású bikák is, amelyek húshasznú ivadékvizsgálatban is indultak, és borjaik kiváló választási súlya alapján már elérték a forgalmazhatósági szintet (14502 Rím Alpos, 15510 Tarka Profil, 15670 Tomi Husaldo).

A felsorolt tenyészvikák közül mindenki megtalálhatja tenyészcéljába és hasznosítási irányának megfelelő termékenyítő anyagot. Észrevételeivel, véleményével, javaslataival kérjük segítse tenyésztői munkánkat.

Harmat Ákos

A HÚS-TENYÉSZÉRTÉK BEVEZETÉSE

Aki tanulmányozott már német vagy osztrák tenyészbika katalógust, annak feltűnhetett, hogy a hegyitarka (osztrák-vagy némettarka) bikák a tejtenyészérték (Milchwert) mellett hústenyészértékkel (Fleischwert) is rendelkeznek. A Magyartarka Tenyésztők Egyesületének szakemberei évek óta dolgoznak azon, hogy a magyartarka tenyészvikáknak is közölhessük ezt a fontos értékmérőjét, mivel a kettőshasznú bikák összesített tenyészérték indexe (KTI - Kettős Termelési Index) ennek hiányában csak a tejtermelési tulajdonságokból tevődött össze.

Ennek legnagyobb akadálya az volt, hogy a nagyobb magyartarka tenyésztelek a vágóbika alacsony ára miatt nem vállal-

koztak hizlalásra, hanem a megszületett bikaborjakat 160-260 kg súlyban - általában exportra - értékesítették, így nem juthattunk adatokhoz a tenyészvikák bikaborjainak hizlékonyságáról.

Hosszas tárgyalások után a 2001-es agrártámogatások között már szerepel a Hús-ivadékteljesítmény vizsgálat (Hús-ITV) támogatása. Ez központi ITV-állomáson hizlékonyság-vizsgálatba állított bikaborjanként 50.000 Ft-ot jelent, amellyel kompenzálni lehet a hizlalás veszteségeit.

Egyesületünknek jelenleg hét taggazdasága vállalta, hogy az ITV-ben indított ciklusbikák himivarú utódait és azok kontroll csoportját hizlóba állítja. Ez minden egyes tenyészbika után 15 bikaborjút jelent, amelyek hizlékonyságát 200 és 400 napos kor között vizsgálják, kéthavonkénti mérlegeléssel. Ennek befejeztével elbírálják az állatok izmoltságát, majd a vágósúlyban lévő bikákat a Zalahús Rt. vágóhídján minősített vágásnak vetik alá, azaz EUROP osztályba sorolják őket, és vizsgálják a csontshús-kitermelésüket.

Mindezekre az adatokra tenyészérték számítható, amelyet nagy valószínűség-

gel a Bajor Állattenyésztési Kutató Intézetben (BLT) fognak elvégezni, a német és az osztrák adatokkal együtt futtatva, ezzel - a nagyobb egyedszám és rokonsági kapcsolatok miatt - javítva az adatok megbízhatóságát is.

Az első tenyészvikák bikaborjai már az ITV-telepeken vannak, és ennek kapcsán várhatóan 2003 tavaszán magyartarka bikaként elsőként rendelkeznek majd hústenyészértékkel: a 15511 Teveli Takaros Hexstern, a 15671 Bonyhádi Takarékos Stark, a 15672 Jáki Tekergő Husaldo, a 15669 Teveli Trió Jogos, a 15670 Jáki Tomi Husaldo, és a kontroll csoportot alkotó 13399 Makád Univari. A következő csoport: a 15510 Ménesbirtok Tarka Profil, a 15670 Jáki Tomi Husaldo, a 15895 Bonyhádi Varázs Spiro, a 15791 Kocséri Tavas Hiller és a 15792 Kocséri Totem Perec. Ez utóbbiak nem fejt (húshasznú) állományokban indított tenyészvikák, melyek - adatok és tenyészérték hiányában - eddig csak borjaik súlygyarapodási viszonyzáma (SV%) alapján voltak értékelhetők.

Reményeink szerint a hústenyészérték kidolgozásával egy újabb lépést teszünk annak érdekében, hogy a fajta tenyésztői a lehető legtöbb információ alapján választhassák ki a céljaiknak legmegfelelőbb tenyészvikákat.

Dr. Stefler József

SZIMENTÁLI A VILÁGBAN

A hegyitarka szarvasmarha a világ egyik legjellegzetesebb szarvasmarha populációja. Eredetileg a svájci Simme folyó völgyében tenyésztették, innen ered a "szimentáli" elnevezés. Ez a fajta gyorsan elterjedt az Alpok, a Kárpátok régiójában, de az utóbbi harminc évben a tengerentúli országokban (USA, Kanada, Dél-Amerika, Afrika) is rendkívül népszerűvé vált. Az angolszász nyelvterületen ezt a fajtakört szimentáli névvel illetik, ezért az utóbbi időben már nem csupán az angol szakirodalomban, hanem a nemzetközi gyakorlatban is ezt a kifejezést használják. A szimentáli név így már nem az ősi svájci fajtaváltozatot, hanem a fajtakört jelenti. Terjed ez az értelmezés a hazai szakirodalomban is.

Ma a világ szimentáli állományát mintegy 40 millióra becsülik, ebből az európai kontinensen mintegy 17 millió él. Összességében a szimentáli a világ legelterjedtebb szarvasmarha fajtája, létszáma meghaladja a divatos fajtákat (pl. a holsteinét!) is.

A fajta szerepe a különböző földrészen jelentős változatosságot mutat. A különbségek az országok eltérő ökológiai és gazdasági adottságaiból (pl. Európában a kvóta!) adódnak, de szerepet játszanak az eltérő táplálkozási szokások is.

Utóbbin főként a tej- és tejtermékfogyasztás (különösképpen a sajt fogyasztás!) mértékét, összetételét, továbbá a marhahús fogyasztás sajátosságait értjük.

A hegyitarka fajtát Európában döntően kettőshasznosítású fajtaként tenyésztik. Ez azt jelenti, hogy a tejtermelő-képesség és a hústermelőképesség fokozására egyidejűleg törekednek. Mindez nem jelenti szükség szerint azt is, hogy a két tulajdonságcsoporthoz szerepe a szelekcióban azonos, e téren a tenyésztési irányok között jól érzékelhető különbségek vannak.

A legkiegyensúlyozottabb tenyésztési irányt Németország, Ausztria és Olaszország képviselik, ezekben az országokban a két tulajdonságcsoporthoz jelentőségét megközelítően azonos mértékűnek tartják. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ezek az országok képviselik a klasszikus kettőshasznosítási irányt.

Ezeknek az állományoknak a tejtermelése 5000-6000 kg között mozog, 4%-ot meghaladó zsírtartalommal és rendkívül magas, 3,3-3,4% fehérjetartalommal. A növendékbikák 600 kg súlyra hizlalhatók, ezalatt 1200-1300 g napi gyarapodást érnek el. Jó húsformák és kiváló vágóérték jellemzi ezeket a hízóállatokat. Húsuk az európai országokban a tökehús

kategóriában kedvelt és magasra értékelt. Ez az irányzat népszerű a közép-európai régióban is (Csehország, Szlovákia, Magyarország, Románia, Szlovénia), bár a fajlagos tejtermelés ezen országok hegyitarka populációiban valamelyest alacsonyabb (4000-5000 kg).

A kettőshasznosításon belül erőteljesebb szelekció érvényesül a tejtermelő-képesség fokozására Franciaországban és Svájcban. Ezeknek a tej-hús típusú állományoknak a tejtermelése alig marad el a lapály fajtáktól (6000-7000 kg tej), és általában igen kedvező a hasznosanyag (zsír + fehérje) aránya a tejben. A nagy tejtermelő-képességet a francia montbeliardi változat esetében a fajtatípusa tenyésztés, a svájci szimentáli esetében a korlátozott red-holstien génbevitel révén érték el. Ebben a típusban a hízóállatok izmoltsága valamelyest elmarad a klasszikus kombinált típustól, de a növekedési erő nem csökken.

Európában a szimentáli fajta részaránya Ausztriában a legnagyobb (81%), de meghatározó fajtának tekinthető Horvátországban (78%), Csehországban (54%), Szlovákiában (43%), Svájcban (36%), Romániában (36%) és Németországban (28%) is. Magyarországon az utóbbi évtizedekben a fajta részaránya 20% alá csökkent (1. táblázat)

Franciaországban a szimentáli fajta részaránya 10% alatt van, de az alpesi régióban változatlanul domináns fajta, sőt aránya az utóbbi években még növekedett is. Hasonló a helyzet Olaszországban is, ahol a fajta az észak-italiai Alpok jellegzetes marhája.

Az ún. "nem tradicionálisan" szimentáltit tenyésztő európai országokban a fajta szerepe szerény, részben regionális jelentőségű (pl. Spanyolország), részben pedig a húsmarhatenyésztési célok megvalósításának alternatívái (Nagy-Britannia, Írország, Svédország, Dánia).

A kettőshasznosítású hegyitarka fajták európai szerepét és jövőjét illető szakmai vélemények összességében átalakulóban vannak. Korábban, a '70-es években a tejjelő fajták - mindenekelőtt a holsteinfríz

A savannán tenyésztett szimentáli genetikailag szarvatlan, rövid szőrű, világos élénkpiros, jól fedett, a szem körül okulával. A tehén testtömege 500-600 kg, marmagassága 142-148 cm.

1. táblázat A szimentáli fajta szerepe és elterjedtsége Európában

ország	összes szarvasmarha 1000	50% szimentáli gént meghaladó sz.marha 1000	szimentáli részaránya %	tenyészcél tej:hús	ellenőrzött állomány átlagos tejtermelése kg	év
Ausztria	1.736	1.388	80,9	60:40	5.619	1999
Horvátország	303	265	78,0	50:50	3.966	1998
Csehország	1.503	807	53,7	65:35	5.134	1999
Dánia	2.115	7,4	0,1	0:100	–	1996
Franciaország	21.217	1.650	7,8	75:25	6.045	1999
Nagy-Britannia	2.300	116	5,0	0:100	–	1997
Németország	15.200	4.300	28,3	66:34	6.135	1999
Magyarország	805	152	19,0	70:30	4.800	2000
Írország	6.532	514	7,9	0:100	–	1995
Olaszország	7.164	320	6,0	50:50	5.256	1999
Lengyelország	10.000	100	1,0	50:50	3.650	1997
Románia	2.870	1.033	36,0	60:40	3.540	2000
Szlovákia	921	408	42,9	60:40	3.892	1998
Szlovénia	478	211	44,1	60:40	4.340	1999
Spanyolország	5.343	50	0,9	60:40	n.a.	1995
Svédország	1.781	45	2,5	0:100	–	1997
Svájc	1.712	653	35,8	70:30	6.256	1999
összesen:	83.828	13.05				

- térhódítása idején sokan úgy fogalmaztak, hogy a kettőshasznosítás, és ezen belül a hegyitarka tenyésztése megpecsételőddött és kiszorult a *modern, 21. századi* szarvasmarha-tenyésztésből. Ma, ennek inkább az ellenkezőjét tapasztaljuk. A fajlagos hozamok öncélú növelése helyett a modern Európában egy kiegyensúlyozottabb, magas szintű tej- és hústermelés mellett kiváló *fitnesz*-képességekkel, így jó reprodukcióval, hosszú, hasznos élettartammal, betegségekkel - mindenekelőtt a tüdőbetegségekkel - szemben ellenálló, ökológiailag stabilabb állományok jelentik a versenyképesség határait. Mindezeket erősítik azok a gazdasági ösztönzések, melyek a tejtermelés korlátozását (tejkvóta!), a gyepek fütermésének jobb kihasználását és az ésszerű területhasznosítást szorgalmazzák. A specializált tejtermelő fajták ezeknek a követelményeknek egyre kevésbé tudnak megfelelni, még a kedvező gyepadottságokkal rendelkező országokban is.

A hegyitarka egy ilyen gazdálkodásban kiváló alternatívát kínál, különösen azóta, hogy tejtermelését a populáció átlagában 6000 kg körüli szintre sikerült növelni anélkül, hogy kiváló hústermelőképességét ez érdemben csökkentette volna.

A '60-as évek végén a szimentáli fajta Európából szinte a világ minden részébe eljutott. A gyors elterjedés különösen a nagy szarvasmarha-régiókkal rendelkező

és tradicionális húsmarhatartó földrészekben volt látványos (Észak- és Dél-Amerika, Afrika, Ausztrália). A térhódítás oka a fajta különlegesen értékes tulajdonságaiban rejlik. Hegyi fajta lévén a kultúrfajták között kiemelkedően szívós, ellenálló, szilárd lábszerkezettel, nagy növekedőképességgel rendelkezik, termékenysége és legelőkéssége is kiváló. Mindezek révén komoly versenytársává vált a klasszikus húsfajtáknak és a helyi fajtáknak.

Az extrém, szélsőséges viszonyok között (száraz, gyenge termőképességű legelők, nagy forróság, élősködő rovarok nagy száma stb.) a fajtát elsősorban nem tisztavérben, hanem a helyi fajták (pl. zebu) és a kistestű húsmarhafajták (hereford, angus, sorthorn) nemesítő partnere-

ként veszik figyelembe. A tisztavérű állományok zöme továbbra is Európában található, de a szimentáli gént tartalmazó keresztezett állományok a tengerentúli régiókban növekednek a legdinamikusabban.

A szavannán folytatott szimentáli tenyésztés a küllemi és belső értékmérő tulajdonságok tekintetében is jól érzékelhető eltérést mutat az európai változatokhoz képest. Ezek közül a legszembetűnőbb a genetikai szarvtalanság, de további küllemi jegyek is szükségesek ahhoz, hogy a sajátos ökológiai viszonyok között versenyképesek maradjanak.

A szörzet rövid, vékony legyen, hogy az állat az élősködőktől könnyen meg tudjon szabadulni. Kíváncsú a pigmentáltság - különösen a szem körül -, mert a világos bőrszínű és szörzetű állatok hajlamosak a bőrgyulladásra.

A túl sötét bőrszín azonban nem kívánatos, mivel az a test túlságos felmelegedéséhez vezet. Legkedveltebb a világos élénkpiros, jól fedett bőrszín, a szem körüli okulával.

Elengedhetetlenek a szilárd ízületek, a korrekt lábszerkezet, a feszes, kemény köröm, hiszen az állatoknak nagy területet kell bejárniuk a legeltetés során. Ezen kívül kívánatos a középnyag testtömeg, a hosszú törzs és a szokásosnál nagyobb marmagasság (148-152 cm).

A legnagyobb létszámú szimentáli ill. a szimentáli gént tartalmazó húsmarhaállományok Brazíliában, Namíbiában találhatóak (2. táblázat), de dinamikusan nő a fajta iránti érdeklődés Argentínában és a Dél-Afrikai Köztársaságban is. A trópusi régiókban a szimentáli és a zebu keresztezésével létrehozott "Simbra" változat ma már gyakorlatilag külön fajtának te-

2. táblázat A szimentáli fajta mint húsfajta szerepe és elterjedtsége az Európán kívüli országokban (1997. évi adatok)

ország	szarvasmarha-állomány 1000	50%-ot meghaladó szimentáli gént tartalmazó állomány 1000	szimentáli részaránya %
Új-Zéland	5.500	1.000	18,2
Dél-Afrika	9.000	550	6,1
Uruguay	9.800	600	0,6
USA	110.000	125	0,1
Argentína	49.000	1.000	2,1
Ausztrália	29.000	23	0,1
Brazília	165.000	1.000*	0,7
Kanada	13.000	10	0,1
Kolumbia	16.000	10	0,1
Namíbia	2.000	400	20,0
összesen:	403.300	4.718	

* zebu génhányad 30-50 %

kinthető, saját törzskönyvvvel és tenyésztési programmal. A zebu hatására az állatok hőtűrőképessége javul, egyidejűleg az ektoparaziták és moszkítók ellen is toleránsabbak. Más oldalról a fejlődés lassul, az üszöket 2 éves korban veszik tenyésztésbe. A borjakat a második legeltetési idény végén, 18-20 hónapos korban, 300-350 kg súlyban, vágóra értékesítik.

Ezek az általános tendenciák a magyarországi húshasznú magyartarka tenyésztés számára is rendkívül tanulságosak. A tervezett - és sokak által nagyon remélt - fejlesztések kapcsán mindenképpen a minőségi vágómarhatermelést kell célul kitűzni, és ebből még a költségsökkentésre irányuló - egyébként jogos - igények tükrében sem szabad engedni! Ebben az összefüggésben a magyartarkára jelentős szerep hárul és ígéretes jövőképre rajzolható meg.

A világ szimentáli tenyésztésében a bemutatottak mellett, Kína és Oroszország játszik meghatározó szerepet. Sajnos ezek az országok nem vesznek részt a nemzetközi szervezetek munkájában, ezért csak becslések és közvetett információk vannak az állományok méretére és tenyésztésére vonatkozóan. Ezek egybehangzóan 10 milliót meghaladó populációról szólnak. Különösen Kínában növekszik a fajta iránti érdeklődés nemcsak a húshasznosítású, hanem az európai kettőshasznosítású szimentáli állományok iránt is. A fajták tenyésztését - a többi világfajtaéhoz hasonlóan - nagy hagyományokkal rendelkező, tapasztalt civil szerveződések koordinálják.

Az Európai Tarkamarhatenyésztők Szövetsége 1962-ben alakult meg, a Világszövetség 1974-ben jött létre. Magyarország mindkét szervezetben jelen van, a képviselőket korábban a tenyésztésszervezésért felelős állami intézmények (ÁTMI, OMMI), 1989 óta a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete látja el. A magyarországi tarkamarha-tenyésztés nemzetközi elismertségét a tenyésztők, a gazdák és az ügyért aktív szerepet vállaló, kiemelkedő személyiségek lelkes, hozzáértő munkájának köszönhetjük.

Ezek közül kiemelkedő a korábbi időszakból néhai Guba Sándor, Németh Lajos, Szmodits Tibor munkássága, míg az utóbbi évtizedekben Tóth Rózáé, aki 1991-2001 között az Európai Szövetség alelnöki tisztét töltötte be.

Horváth Géza

MAGYARTARKA BIKA-ELŐÁLLÍTÓ TENYÉSZET A KOCSÉRI PETŐFI MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETBEN

A kocséri Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet, a Nagyalföld "kapujában" helyezkedik el. A község földrajzi fekvéséből következik, hogy a 3000 hektár földterület termőképessége árunövény termesztésére nem a legmegfelelőbb, ezért a növénytermesztési ágazat fő volumene a takarmánynövény-termesztés.

A szövetkezet megalakulása óta rendelkezik magyartarka állománnyal. Az állomány növelésével indult meg az a tervszerű tenyésztői munka, mely a hazai-, és import nőivarú állatok, valamint az importból származó termékenyítőanyag felhasználásával kezdődött. Az egyesülést követően hozzánk csatolt húshasznosítású magyartarka állomány genetikai szerkezetén is változtatni kellett, így a fajta mindkét hasznosítási típusának koncepcióját kidolgoztuk.

A kettőshasznosítású állomány bővítésére Ausztriából és Svájból vemhes üszöket vásároltunk. Nemesítő munkában leginkább osztrák és német genetikára alapoztunk, amelynek köszönhetően a legjobb takarmánytermő évben elérjük tehenenként az 5714 kg laktációs tejtermelést. A céltudatos tenyésztőmunka eredményét számos, a köztenyésztésben felhasznált tenyészbika bizonyítja: 7449 Herodes, 8629 Bonifác Salamon, 9733 Dalton Romulus, 12303 Jogos Radi, 12842 Lenge Radi, 13763 Nyíró Radik.

A húshasznosítású állomány tenyésztését az importból származó, genetikailag szarvatlan bikákra alapoztuk. A német és amerikai változat váltott használatával elértük a fenotípusában ki egyenlített állományt. Szövetkezetünkben számos országos hírű tenyészbika került ki: 10811 Fűrész, 12698 Címeres, 14895 Sofőr, 15505 Tajti.

A genetikai fejlesztéssel párhuzamosan, a technológia korszerűsítésén is dolgoztunk. A kettőshasznosítású állomány részére fejőházat építettünk, melyet 1998-ban automata kehelylevevők beépítésével korszerűsítettünk. A tartástechnológiát kötöttről, kötetlen mélyalmosra változtattuk.

Fontos szempont volt a tögyfüggesztés és a bimbóméret korrekciója, amelyet célzott bikaválasztással és szelekcióval sikerült elérni. A tögyfüggesztés javítására és a tejtermelés növelésére montbeliarde bikák termékenyítőanyagát használtuk fel.

Kiemelt figyelmet fordítottunk a tej beltartalmi értékeinek - különösen a fehérjeszázalék- javítására, amely most az állomány átlagában 3,56%.

A tehénállomány szelekcióját az elmúlt húsz évben már a saját tenyésztésű üszökre alapoztuk, ennek következtében tenyészállatokat az elmúlt tíz évben nem értékesítettünk.

Tenyészbika-előállításunk két részből tevődik össze: a célpárosításból született bikaborjak felnevelésére, valamint az üzemi sajátjeljesítmény vizsgálatra. Tenyészbikáink folyamatosan beszállításra kerülnek mesterséges állomásra, illetve ÜSTV-ből természetes fedeztetésre. Az elmúlt évtizedekben tenyészállatainkkal számos kiállításon vettünk részt, melyek sikerei, eddigi szakmai munkánkat igazolják.

Holló Gabriella

A "MAGYARTARKA FAJTÁÉRT" EMLÉKÉREM KITÜNTETETTJE

A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete 2001-ben Csapláros Rudolf döbröközi tenyésztőnek ítélte oda a "Magyartarka Fajtáért" emlékérmét. A kitüntetett életútja, maga és családja tenyésztői munkája s annak eredményei, ma már inkább csak az idősebb generációhoz tartozó szarvasmarha-tenyésztők - például Kecskés Sándor, Bíró István, Bozó Sándor - előtt ismertek. Nevével, az általa tenyésztett magyartarka fajtájú tenyészállatok eredményeivel elsősorban az 1950-60-as évek törzskönyvezési, utódellenőrzési évkönyveiben lehet találkozni.

Az emlékérem odaítélése jó alkalom arra, hogy bemutassak egy tenyésztőt azok közül, akik jelentős mértékben hozzájárultak a magyartarka fajta elismertségéhez.

Csapláros Rudolf 1921-ben született a Tolna megyei Döbrököz községben. A falu természeti adottságai, a Kapos folyó melletti rétek, legelők kedveztek a szarvasmarha-tenyésztésnek. Nem véletlen, hogy a család a földművelés mellett szarvasmarha- és lótenyésztéssel foglalkozott. A községben, már abban az időben pirostarka marhát tenyésztettek, édesapja szarvasmarha-állománya is bonyhádi tájfajtájú magyartarka tehenekből állt. Rendszeresen részt vett a járási, megyei állatkiállításokon, majd 1930-tól

az országos mezőgazdasági kiállításokon, ahol 1935-ben, a bemutatott állatokért, a Tolna Megyei Gazdasági Egyesület különdíját kapta. 1937-ben pedig a 8. Lencsi nevű tehén lett II. díjas. Tenyésztési eredményei közül kiemelendő, hogy a 8. Lencsi 1937-ben és 1938-ban az Országos Törzskönyvelő Bizottságtól "A legértékesebb kiscgazda tehén" kitüntetést kapta meg.

A 8. Lencsi, mint családalapító tehén, 1925-ben született. 20 évig élt, ezalatt 18-szor ellett. Átlagos tejtermelése 5380 kg volt, 3,6% tejszírral. Legmagasabb laktációs termelése 7407 kg volt, 3,4% tejszírral az 1937/38 ellenőrzési évben. Küllemi osztályzata: A/I/II, ami 90 pontnak felel meg. Szép tögyű, pirostarka tehén volt, természetesen a bonyhádi tájfajtába tartozott. Hivatalosan 6 üsző, 2 bika utódját tartották nyilván. Legértékesebb lánya, az 58. Lenke (8/8 TA 95), amely 10 év átlagában 4388 kg tejet adott, 3,7% tejszírral. Legmagasabb termelése 265 nap alatt 5736 kg. Anyjánál nagyobb súlyú, rámasabb tehén volt. 1949-ben, Csukás Zoltán akadémikus javaslatára a Herceghalmi Kísérleti Gazdaságba került, ahol az ország jó tejelő, idősebb teheneit gyűjtötték össze az ismert élettartam-kísérlethez. 12 éves korában selejtezték ki. Élete során 41.798 kg tejet termelt, és 4 fedező bika származott tőle:

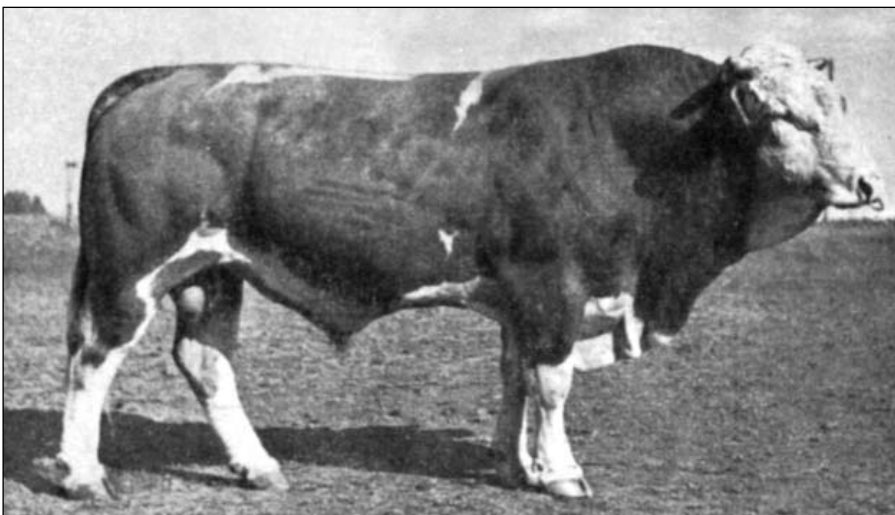
58/3 Legény, 58/5 Lázár, 58/9 Lajos, 58/0 Legény. Jó termelésű lányai a 404 Lencsi (4990 kg tej, 4,1% tejszír), a 441 Lenke (5660 kg, 3,8% tejszír) és a 99 Lepke (4864 kg tej, 3,7% tejszír).

Külön kell szólni a 99 Lepke fiáról, az 1950-ben született 99/0 Lajos (TA 95) nevű bikáról, amely a 8. Lencsi tehéncsaládból származó bikautódok közül a legértékesebb és leghíresebb egyed. A II. világháború befejezésével, a frontról hazatérő Csapláros Rudolf ennek kitenyésztésében már aktívan részt vett. Az 1948. évi Országos Mezőgazdasági Kiállításon 12 szarvasmarhát mutatott be. A szereplés sikeres volt, mert a Lencsi VIII. nevű tehén első díjat kapott, ezenkívül több dísz- és ezüst oklevéllel tért haza a kiállításról.

A 99/0 Lajos (TA 95) tenyészbika az, amely számára a kiemelkedő tenyésztési sikert hozta. A 99/0 Lepke és a 012 Amor 993 szimentáli bika párosításából származó bika a felvásárlás után a Mezőhegyesi Állami Gazdaságba került, és itt végezték el anya-leány páros módszerrel az ivadékvizsgálatot.

A bika javította a tejtermelést, a tejszír %-ot és a tejszírtermelést. Az utódok tögye terjedelmes, finom bőrű, mirigyes tapintású, dús vénás hálózattal, könnyen fejhető, rendkívül szilárd szervezetűek, fenotípusban nagy egyöntetűséget mutatnak. Az utódok általában lassan fejlődők, hosszú lábúak, levegősek. Jellemző a szűkebb mellkas, csapott vagy fedeles far. A bika minősítése: I. osztályú javító.

A sikerek után azonban nehéz évek következtek. A törzskönyvezésből kizárták az állatállományt, egyre több adót és beszolgáltatást kellett fizetni. A tenyésztés azonban a régi maradt. Az enyhülő politikai légkörben, 1956-58 között, újból részt vesz az Országos Mezőgazdasági Kiállításon, ismét több díjat szerezve. Az újabb fordulópontra az 1960-as év, a helyi termelőszövetkezet megalakulása. A törvény előírásai szerint 1 tehén és 2 üsző marad, 2 tehén és 5 üsző a közösbe kerül.

Lajos 99/0 TA 95 javító hatású magyartarka bika

1965-ben a száj- és körömfájás járvány miatt minden szarvasmarhát kiirtottak a faluban. Csapláros Rudolf ekkor levélben fordult az Országos Állattenyésztési Felügyelőséghez, tegyék lehetővé számára, hogy Mezőhegyesről, egy, a Lajos bikától származó üszőt megvásárolhasson. Krisztián László és Horn Artúr akadémikus támogatásával az engedélyt megkapta, és a felkínált 4 vemhesüsző közül - Bozó Sándor tanácsát meghallgatva -, a 2716 Marcsó nevűt választotta, s ezzel folytatta tovább a Lencsi-család tenyésztését. Sajnos ekkor a háztájiban termelő tehenek termelését nem lehetett hivatalosan mérni, de az 1970-es évek második felében rendezett tájkiállítások és termelési versenyek eredményei még-

is sikerekről tanúskodnak. A megyei tejtermelési versenyben, 1977-ben első, 1978-ban és 1979-ben harmadik helyezést ért el. Az 1977. évi Dél-Dunántúli Tájkiállításon, Kaposváron, a Cifra nevű tehén nagydíjas, a Marcsó nevű első díjas lett. 1978-ban pedig a Marcsó kapott nagydíjat, a Lencsi III. díjat.

Az 1990-es években, amikor a kisgazdaságoknak ismét lehetősége nyílt erre, újból bekapcsolódott állományával a tejtermelés ellenőrzésébe. Mint sok más tenyésztőtársának, kora és betegsége miatt, abba kellett hagynia az aktív tenyésztőmunkát.

Végezetül, az életút fölvázolását egy korábbi pályamunkám néhány sorával zárom: "Nagyszüleink, dédszüleink nem-

zedéke, akik nap mint nap dolgoztak, teték, amit kellett, a napi gondok között nem nagyon törődtek azzal, hogy munkájukat, annak eredményeit írásos formában rögzítsék, megőrizték az újabb nemzedékek számára. Tapasztalataikat, eredményeiket legtöbbször szóban adták át fiaiknak, unokáiknak. Sokszor csak néhány megsárgult fénykép, egy-egy díj emlékeztet sikereikre. Emlékeztükben azonban tovább él a múlt, sikereik és csalódásaik. A lassan múlttá váló emlékek megőrzése, sikereik elismerése, a jelen, a mai generáció feladata." Ezt tette a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete is, köszönet érte.

Húth Balázs–Dr. Holló István–Dr. Stefler József–Füller Imre

FEJHETŐSÉG-VIZSGÁLAT ÉS SZAKTANÁCSADÁS

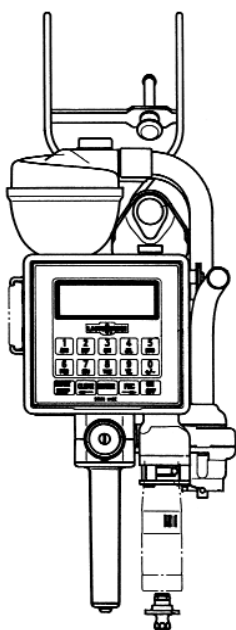
A fejhetőség-vizsgálatokkal kapcsolatos szakmai felfogás az utóbbi időben átalakulóban van. A korábbi kezdeményezések (Uberográf) arra irányultak, hogy miképp lehet a fejési sebességet mérni, és ezt követően a szelekcióba beépíteni. Mindez a gyenge tejtermelő-képességű és a gépi fejésre kevésbé alkalmas állatok kiszűrését célozta. Az utóbbi évtizedben a tejelőmarha-tenyésztésben a fajlagos hozamok dinamikusan növekedtek és a szelekció is elsősorban ezt a célt

szolgált. Az a felfogás vált uralkodóvá, hogy a fejőházi fejés automatikusan szelektálja az erre alkalmatlan egyedeket, így a fejhetőség a tejelőmarha-tenyésztésben közvetlen szelekciós kritériumként nem szerepel.

Aligha vitatható azonban, hogy a nagy egyedi tejtermelések és az egyre gyakoribb tőgyproblémák miatt a kérdést célszerű újra átgondolni. Ma már nem a fejési sebesség maximumára hanem optimumára törekszünk. Ezalatt azt értjük, hogy a fejési idő ne legyen több 6-8 percnél, de a bimbócsatorna mechanikai védőfunkciója a túlságosan magas tejfolyás következtében ne károsodjon. Ezt a célt szolgálva olyan készülékek kifejlesztésére került sor, amelyek a fejés során végbemenő áramlási folyamatokat pontosan, a napi munkák akadályoztatása nélkül regisztrálják (Lacto Corder, Tru-Test).

Ahhoz azonban, hogy a tejirányú szelekcióban ezek a tapasztalatok beépíthetők legyenek, számos vizsgálatra van szükség. Ilyen kezdeményezésről kívánunk röviden beszámolni.

A korábban jelzett technikai lehetőségek birtokában a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete 1999-ben elkezdte a fejhetőségre irányuló szelekciót megalapozó vizsgálatokat. Az ÁT Kft. anyagi áldozatvállalásának köszönhetően beszerzésre került 30 darab Tru-Test elektroni-

Lacto Corder

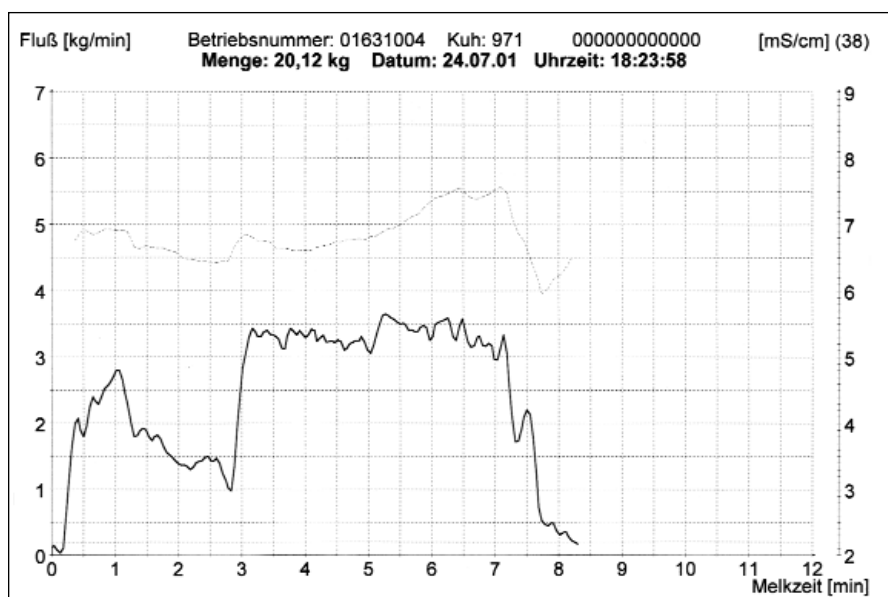
vizsgált paraméterek	átlagérték (± s)
kifejt tejmennyiség	9,79 kg (2,75)
maximális fejési sebesség	2,26 kg/perc (0,65)
a mérés kezdetétől a 0,5 kg/perc fejési sebesség eléréséig eltelt idő	0,30 perc (0,25)
főfejés hossza	6,50 perc (2,33)
az egyenletes tejeadási szakasz hossza	3,13 perc (1,95)
a csökkenő tejeadási szakasz hossza	2,59 perc (1,90)
a vakfejési idő hossza	0,45 perc (0,47)
az utófejés hossza	0,15 perc (0,53)
utófejéskor kifejt tejmennyiség	0,10 kg (0,42)
átlagos fejési sebesség	1,55 kg/perc (0,47)
a fejési sebesség értéke amelynél a gépi utófejés megkezdődik	0,23 kg/perc (0,13)
egyéb jellemzők	
hirtelen fellépő levegőbeáramlás kódja	0=nem, 1=igen
bimodaritás (a tejfolyási görbe kétszeri felfutása)	0=nem, 1=igen
a fejési sebesség kódja az utófejési szakasz kezdetekor	0= < 0,2 kg/perc 1= > 0,2 kg/perc

A vizsgált fejhetőségi paraméterek

kus tejmérő, amellyel megkezdtek a magyartarka fejhetőség-vizsgálatát. Ezzel párhuzamosan a Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar, Szarvasmarha- és Juh-tenyésztési Intézetében is megindultak azok a vizsgálatok, amelyek a tőgy morfológiája, anatómiai felépítettsége és a tejáramlási viszonyok közötti összefüggést hivatottak feltárni. Erre a célra a svájci gyártású Lacto Corder készüléket használjuk. A készülék a számos fejhetőségi paraméter (átlagos és maximális fejési sebesség, főfejes hossza, bimodalitás érték, vakfejési idő, stb.) és tejfolyási görbe rögzítése mellett az átáramló tej elektromos vezetőképesség-változását is nyomon követi és grafikusán ábrázolja, lehetőséget nyújtva a szakembereknek arra, hogy az adatok kiértékelése után, minden különösebb laborvizsgálat nélkül kiszűrhetők és elkülöníthetők legyenek a szubklinikai tőgygyulladásban szenvedő egyedek.

Tehát, az így nyert adatok egyaránt szolgálják a szelekciós célú adatgyűjtést és a fejéstechnológiai szaktanácsadást. A vizsgálatok jellegének illusztrálására a táblázatban bemutatunk egy mintapopulációban (620 magyartarka tehén) rögzített eredményt.

A kapott eredményekből látható, hogy a vizsgált populáció átlagos fejési sebessége a hegyitarka fajtaváltozatokra jellemző értéket mutat. Említést érdemel, hogy az átlagos és maximális fejési sebesség között mindössze 0,4 kg/perc különbség mutatkozik. Megállapítható, hogy a gépi utófejes a nemzetközileg is elfogadott 0,2 kg/perc tejfolyási érték elérésekor kezdődött meg, ugyanakkor a

Tejfolyási görbe (Lacto Corder)

vakfejési idő hosszát csökkenteni kell. Az ún. bimodalitás érték, amely a fejes kezdetén a tejfolyási görbe kétszeri felfutását jelenti megbízható információt nyújt a tőgyelőkészítés módjáról. A tehének "túlfejes" következtében fellépő vakfejes hajlamosító tényezőként szerepel a tőgygyulladások kialakulásában. A vakfejési időt még a korszerű kehelyelemelő-automatával rendelkező fejőgépek elterjedése sem tudta számottevő mértékben csökkenteni. Vakfejest eredményez a fejőgép karbantartásának elmaradása, illetve az ebből eredő hibás működés is, amely műszeres vizsgálat nélkül "láthatatlan" marad, és csak igen késői indikátora a szomatikus sejtszám emelkedése. A tejmérő két vakfejési időértéket rögzít. A vakfejési idő 1, azt az időintervallumot

jelenti, amely a főfejes vége és a gépi utófejes megkezdése között jelentkezik, míg a vakfejési idő 2, a gépi utófejes vége és a kelyhek levétele között eltelt időt mutatja.

A bemutatott példával jól szemléltethető, hogy a fejéssel, illetve a tejleadással összefüggő tulajdonságok meglehetősen gazdag választéka mérhető és rögzíthető a korszerű eszközökkel. Ezek további feldolgozása (szórás, eloszlás, genetikai és fenotípusos korrelációk, h2 értékek) bizonyára jó kiindulópontot jelentenek a gépi fejésre alkalmas, tőgyre irányuló szelekcióban. Úgy véljük, hogy a befektetett szellemi és anyagi áldozatváltás a későbbiekben busásan megtérül.

KAPOSVÁRI EGYETEM Állattudományi Kar

választható szakok 2002/2003 tanévben

nappali tagozat

agrármérnök

- állattenyésztési szakirány
- társ- és hobbiállattenyésztő szakirány

gazdasági agrármérnök

- élelmiszergazdasági szakirány
- terület- és vidékfejlesztési szakirány

állattenyésztő mérnök

agrár-mérnök-tanár

levelező tagozat

agrármérnök

- állattenyésztési szakirány
- agrárinformatikai szakirány

állattenyésztő mérnök

doktori program

- állattenyésztés-tudomány
- közgazdaság-tudomány

Cím: 7400Kaposvár, Guba Sándor u. 40. Tel.: 82/314-155 honlap: <http://www.atk.u-kaposvar.hu>

Húth Balázs

TÁJÉKOZTATÓ A FEJHETŐSÉG-VIZSGÁLAT EREDMÉNYEIRŐL

A Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete az elmúlt évben döntött a fejhetőség-vizsgálatnak a magyarartarka szelekciós rendszerébe való beépítéséről, amelynek célja a fejhetőség genetikai javításán keresztül a tőgyegészség és az ezzel szoros kapcsolatban álló tejminőség fokozása, a magyarartarka fajtára jellemző termelési potenciál kihasználása, a fajta versenyképességének további fokozása. A vizsgálatok eredményeként, a populáció genetikai paramétereinek meghatározása után, végső célunk tenyészibikáink fejési sebesség tenyészértékének meghatározása.

A döntés eredményeként az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. közreműködésével megkezdődtek a tárgyalások egy korszerű, a mai igényeket kielégítő tejmérő beszerzéséről. Elsődleges követelmény volt, hogy a készülékek használata egyszerű legyen, jól tolerálják az istállóban, illetve a fejőházban uralkodó kedvezőtlen környezeti körülményeket, és nem utolsósorban, hogy pontos eredményt szolgáltatassanak. További elvárásunk volt, hogy a tejmérők valamennyi fejési rendszerben (fejőház, tejevezeték, sajttároló) használhatók legyenek, valamint a rögzített adatok elektronikus formában letölthetők és továbbíthatók legyenek. Mindezeket a követelményeket figyelembe véve a Tru-Test elektronikus tejmérője mellett döntöttünk, amelyből az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. 30 darabot rendelt az új-zélandi cégtől.

A méréseket a laktáció 50-180. napja

Tru-Test elektronikus tejmérő

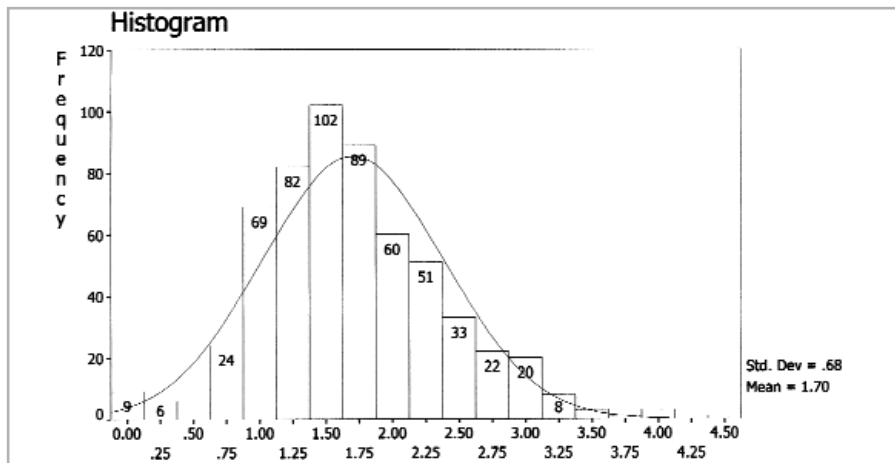
között, az azonos napi reggeli és esti fejések során végezzük. A tehenek átlagos fejési sebességét (kg/perc) határozzuk meg, amelyet az egyedek összehasonlíthatósága érdekében 10 kg tejmenyiségre korrigálunk.

2000 augusztusa és 2001 júniusa között összesen 1471 első- és többklaktációs tehen vizsgálatára került sor, de ebből 585 egyed termelt a laktáció 50-180. napja között, így az eredmények értékelésekor ezen populáció fejhetőségi eredményeit elemzem részletesen.

A fejési sebesség átlaga 1,70 kg/perc, amely 0,3 kg/perc értékkel alacsonyabb, mint a tenyészcélban rögzített. Az ábráról leolvasható, hogy a vizsgált populáció közel felének (46,6%) átlagos fejési sebessége 1,25 - 2,0 kg/perc közötti tartományban mozgott, és mindössze 33% található a hegyitarka fajtakör esetében optimális 2,0 - 3,0 kg/perc közötti tartományban. A fenti adatok is alátámasztják egyesületünk azon törekvését, hogy a fejhetőség vizsgálatokat folytatni kell, annak érdekében, hogy a magyarartarka po-

pulációból minél előbb kiszűrhetők legyenek azok a tenyészibikák, amelyek a rossz fejhetőséget (ún. "nehézfejősök") örökölték, ami nemcsak munkaszervezési problémákat (elhúzódozó fejés), hanem a tőgygyulladásra való hajlamot is erősíti.

A táblázat összefoglalja az 585 értékelhető tehen megoszlását a laktációk száma szerint. Látható, hogy a magyarartarka populációban is tapasztalható az a kedvezőtlen országos tendencia, hogy a tehenek döntő többsége első és második laktációs, ugyanakkor köztudott, hogy a magyarartarka tehenek genetikai képessége a 4-5. laktációban éri el a csúcspontját. Az alacsony hasznos élettartam és tehénkiesés elsősorban nem a nagy szelekciós nyomásnak, hanem sokkal inkább a reprodukciós problémáknak (meddőség) és a tőgygyulladásnak köszönhető. Az első gyakorisága okszerű takarmányozással, az utóbbi pedig a jó fejhetőséggel, céltudatos szelekcióval és az optimális környezeti körülményekkel (munkaszervezés, tartás- és fejéstechnológia) csökkenthető.

A fejési sebesség eloszlása

laktációs szám	átlagos fejési sebesség (kg/perc)			fejésenkénti tejmenyiség (kg)		
	n	x	±s	n	x	±s
1	228	1,73	0,64	228	7,15	1,90
2	128	1,87	0,76	128	9,23	2,83
3	96	1,52	0,57	96	9,07	3,02
4	54	1,57	0,56	54	8,68	2,58
5	37	1,74	0,71	37	8,62	3,19
6	18	1,69	0,59	18	8,97	2,49
7	8	2,06	0,79	8	8,10	3,72
8	8	1,53	0,32	8	8,67	3,94
9	-	-	-	-	-	-
10	8	2,08	0,38	8	13,72	2,82

Átlagos fejési sebesség alakulása a laktációk számának függvényében

Dr. Mészáros József

NÉHÁNY GONDOLAT AZ EREDMÉNYES TERMÉKENYÍTÉSRŐL

Gyakran előfordul, hogy többszöri inszeminálás után is üres marad a tehén. Ennek oka nagyon összetett, mégis néhány ok ismertetésével szeretném felhívni a figyelmet, mire kell ügyelni a minél jobb fogamzás érdekében. Mi kell az eredményes inszemináláshoz?

egészséges, jól fogamzó állat

Az állat fogamzó-képességét elsősorban az előző vemhesség, az ellés körüli időszak, és az ellés utáni takarmányozás befolyásolja.

a./ Lényeges a szakszerű előkészítés, az elapasztáskori abrak-elvonás és a jó minőségű tömegtakarmány biztosítása. A magzat növekedése a 7-9. hónapban anynyi, mint a fogamzástól a 7. hónapig. Eből adódik, hogy a vemhesség utolsó hónapjaiban energiában és fehérjében dús takarmányozás relatív nagy magzatot eredményez, amelynek következménye a nehézellés és a magzatburok visszamaradása. A csökkentett energia és fehérje mennyiség mellett nem feledkezhetünk meg a vitaminok és ásványi anyagok megfelelő pótlásáról sem. Igen lényeges, hogy az ellés körüli időszakban a Ca: P

arányt az 1:1-hez közelítsük, miközben az ADE vitaminok pótlásáról is gondoskodni kell. Ezért az ellést megelőző 3-4. héttől nagyon fontos valamilyen foszfor kiegészítő (pl. Phylafor) adagolása, napi 10-20 dkg-os mennyiségben.

b./ Az ellésre jól előkészített teheneknél az ellés lefolyása szabályos. A magzatburok 4-6 óra múlva távoznak, megkezdődik a méh involúciója, a méh tisztulása, és megfelelő időben indul az ellés után a petefészkek működése.

Ha ez a mechanizmus zavart szenved, akkor be kell avatkozni. Ha a méh szabálytalan involúciója miatt a ciklus nem indul időben, csökkennek az újrafogamzás esélyei. Különösen fontos a szakszerű kezelés a magzatburok visszamaradásánál és a szülőút sérülésénél.

c./ Az ellés után ügyelni kell arra, hogy a növekvő tej mennyiségével arányos takarmányozást alkalmazzunk. A hiányos energiaellátásnak a petefészkek sorvadása lesz a következménye, a ciklus nem indul, míg a túlzott fehérje adagolás a petefészkek elfajulását okozhatja.

A növekvő tej mennyiségével arányosan ürülnek az ásványi anyagok, literenként 2,8 g Ca és 1,7 g P. Ma már jó minőségű premixeket, koncentrátumokat forgalmaznak, amelyek nélkül elképzelhetetlen a magas termelésű, egészséges tehén. De még ezek etetése mellett is fontos a rendszeres konyhasó- és foszforellátás. Tehenként, 60-100 g a napi só szükséglet. Ha a felsorolt feltételeket biztosítjuk, a tehén az ellés utáni 40-60. napon jó fogamzó-képességgel bír.

optimális időben végzett termékenyítés

Az első inszeminálás optimális időpontja az ellés után 40-60. napok között van, ha a választott ivarzás már az ellés utáni 2. ivarzás. Ezt azért hangsúlyozom, mert az ún. sejtes involúció csak az első ivarzáskor a vérben megjelenő ösztrogén és progeszteron hormonok hatására történik

meg. Ezért nagyon fontos az ellés után megfigyelni az első ivarzást. Amíg a méh sejtes involúciója nem megy végbe, a tehén ugyan fogamzóképes lehet, de nagyon sokszor korai magzatelhalás miatt az inszeminálás után a 7-8. héten visszaivarzik. Emiatt nyúlik a két ellés közötti idő. Egy tehenek akkor jó az ételteljesítménye, ha évente, de legalább 400 naponta ellik.

Az inszeminálás optimális időpontja az ún. "álló ivarzáskor" van. Ez az ivarzás kezdetéhez számított 18-24 óra. Néhány állatnál ez lehet rövidebb, vagy hosszabb idő, de a tehenek zöménél ekkor a legjobb az inszeminálást elvégezni.

jó minőségű sperma

A mesterséges termékenyítő állomások ötven éve jól kiforrott technológiával állítják elő a jó minőségű spermát. Az állomásokról kikerülő sperma fogamzó-képességét minőségi bizonyítvány garantálja. A mélyhűtött sperma évekig megőrzi minőségét, ha azt az előírásoknak megfelelően tárolják. Sajnos a többszöri átrakás rontja a minőségét, ezért a termelőtől vásárolt sperma minősége a legmegbízhatóbb.

a szakmai előírásoknak megfelelő inszeminálási technika

Az inszeminálást végző szakembereknek el kell sajátítaniuk a megfelelő technikát, mely biztosítja a fogamzást. Ez gyakorlatot igényel, melyről vizsgát tesznek. A tevékenység OMMI engedélyhez kötött. Néhány esetben előfordul, hogy a sperma tárolása és felolvasztása nem szakszerű. A spermát megfelelő hőmérsékletű vízben, és nem a "csizmaszárbán" kell felolvasztani, és arról is gondoskodni kell, hogy a spermatároló konténerben megfelelő szintű nitrogén legyen. Ha a felsorolt feltételek optimálisak, üszökön 1,5, teheneken 2,0 vemhességi index jónak mondható.

Füller Imre

TARKA FESZTIVÁL BONYHÁDON

A Tarka Fesztivál 2001. augusztus 17-19. között első alkalommal került megrendezésre Bonyhádon. A három napos rendezvény szervezői: a Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete, Bonyhád város Önkormányzata, a Pannónia Rt. Bonyhád, a Rádió Bonyhád Völgyeségi Ipartestület valamint a Vörösmarty Mihály Ifjúsági és Művelődési Központ voltak.

Az első napon került megrendezésre az 5. Bonyhádi Szarvasmarha-egészségügyi és Tenyésztési Tanácskozás melynek szervezői: a Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete, a Tolna megyei Állategészségügyi- és Élelmiszerellenőrző Állomás, és a Magyar Állatorvosi Kamara Tolna megyei Szervezete. A tanácskozást Oroszki István, Bonyhád város polgármestere nyitotta meg. A tanácskozáson négy érdekes előadást kísérhettek figyelemmel a résztvevők. A regisztrált hallgatóság 92 fő volt.

Az első előadásban Füller Imre, a Magyarartarka Tenyésztők Egyesületének ügyvezető igazgatója *A magyarartarka szerepe az átalakuló mezőgazdaságban* címmel szólt röviden a fajta történetéről, a bonyhádi tájfajta kialakulásáról és az egyesület fejlesztéseiről: fejési sebesség mérés, húsvadék teljesítmény-vizsgálat. Az egyesület jövőbeni feladatai között kiemelten foglalkozott az egy fajta - kettős haszon kérdéskörrel, a 2001 évben regisztrált 75.160 nagyrészt termelés-ellenőrzés alatt nem álló magyarartarka és magyarartarka jellegű tehén integrálásával (22.059 gazdaságban), és felvázolta a tenyésztési alternatívákat. A legígéretesebb alternatíva, a szükséges tőke és szakértelem megléte esetén, a termelés genetikai és technológiai feltételeinek megteremtésével a versenyképes tejtermelés megteremtése. Emellett, a kombinált hasznosításból adódóan, az exportképes hízóalapanyag még tovább növeli a gazdaság árbevételét. Azokon a helyeken, ahol a minőségi tejtermelés technikai feltételei

hiányoznak, a magyarartarka (!) húsirányú hasznosítását kell a szaktárca anyagi és az egyesület szakmai támogatásával megvalósítani.

Dr. Solymosi József országgyűlési képviselő, a Pannónia Rt. Bonyhád igazgatóságának elnöke *Állattenyésztésünk az EU csatlakozás tükrében* címmel foglalta össze előadásában a mezőgazdaság - ezen belül -, az állattenyésztés várható kilátásait.

Dr. Szeidemann Zsolt termékmenedzser (Bayer Hungaria Kft.) *IBR mentesítés Magyarországon BAY-OVAC-Marker vakcinával* című előadásában foglalkozott az IBR fertőzőségi jelenlegi helyzetével, ismertette a mentesítés lépéseit, valamint a kis gazdaságokban megkezdett mentesítési folyamatot.

Dr. Korzenszky Emőd igazgató főállatorvos (Tolna megyei Állategészségügyi- és Élelmiszer Ellenőrző Állomás) *Legújabb ismeretek a BSE-ről, élelmiszer-biztonság* címmel tartott előadást, amelyben, ismertette a prion okozta megbetegedéseket, ezen belül pedig részletesebben a BSE-ről szólt. A résztvevők különböző országokban készült filmfelvételeken láthatták a betegség tüneteit.

Az előadások után Dr. Kiszler Gyula kerületi főállatorvos - levezető elnök - megköszönte az előadók munkáját és felkérte Oroszki István polgármester urat, hogy gyűjtsa meg a tüzet a pácolt, nyársra tűzött magyarartarka ökör alatt. Ezután a résztvevők magyarartarka marhahúsból készült finomságok (volt háromféle gulyás és steak is) közül válogathattak a Pannónia Rt. pincéjénél rendezett, kicsit késői ebéden. Délután a szabadtéri színpadon a Chrystal együttes műsorát láthattuk, majd este Dynamic-bál zárta az első napot.

Augusztus 18-án a Városi Zeneiskola Fúvószenekara ébresztette a várost, majd a gyermekprogramok következtek; aszfalttrajz-verseny, agyagozás, "Sajtkukac"-verseny változatos játékokkal, arcfestés,

frizurakészítés, stb. Természetesen a "tarka boci" mindegyikben helyet kapott! Közben, a nyárson megsült az ökör, amelyet a szabadtéri színpad környékén tállaltak fel. Dél körül bográcsos emberek érkeztek a művelődési központ környékére, majd kezdetét vette a "főzőcske". Ötvennégy bográcsban, ezeregyszáz személyre főztek különböző finomságokat a magyarartarka húsból. A főzőcskéhez szükséges húst a Magyarartarka Tenyésztők Egyesületének tagjai ajánlották fel (Pannónia Mezőgazdasági Rt., Bonyhád, Kossuth Mezőgazdasági Szövetkezet, Tevel, Búzavirág Mezőgazdasági Szövetkezet, Aparhant). Ezen a napon megbolydult a város. A szabadtéri színpad és környéke kicsinek bizonyult. A következő szervezésnél tágasabb helyszínt kell keresniük a rendezőknek, hogy elférjünk. A nagy sürgés-forgás közepette folyamatosan zajlott a műsor a szabadtéri színpadon is. A zenés-táncos szórakoztató programban felléptek: a Városi Fúvószenekar, a Titti Corsi Dance Club, a Bonyhádi Ifjúsági Dalszínház, Kleisz Péter gombos harmonikán, az ABS együttes, a Pécsi Eurodance 2000 Táncegyüttes. Műsoruk: István a király, táncjáték a rockoperából. Valamint a Pastlapaar Ja Vallatud Táncegyüttes Észtországból. Közben sörivő verseny, és tehénlepénydobó verseny zajlott.

A második napon, a szabadtéri színpad műsorát az Irigy Hónaljmirigy produkciója zárta, majd az Animáto együttes reggelig húzta a talpalávalót.

A harmadik napon délután író-olvasó találkozót rendeztünk, ahol Podmaniczky Szilárd, Garaczi László és Térey János költőkkel találkozhatott az érdeklődő közönség. A Fekete Sas Kiadó legújabb kiadványait mutatta be, ajánlva Domokos Pál Péter Moldvai magyarság című kötetét is. Ezen a szép délutánon volt a "Tehén Meseíró Pályázat" eredményhirdetése is.

Az első Tarka Fesztivál elérte kettős célját, népszerűsítette a magyarartarka fajtát és megmozdította, nemcsak Bonyhád városát, hanem az egész Völgyeséget.

Harmat Ákos

KONGRESSZUS ROMÁNIÁBAN

2001. október 10. és 14. között Romániában tartották az Európai Tarkamarha és Szimentáli Tenyésztők Szövetségének kongresszusát. A két évente megrendezésre kerülő eseménynek ezúttal Brassó adott otthont. A rendezvényen egyesületünk négy munkatársa vett részt: Dr. Stefler József egyetemi tanár, az Európai Tarkamarha és Szimentáli Tenyésztők Szövetségének titkára, Füller Imre ügyvezető igazgató, Harmat Ákos tenyésztésvezető és Kerekes György elnökségi tag.

Az érkezést követő napon a közgyűlés megválasztotta tisztségviselőit. Elnöki poszton megerősítette Emanuel Germant, az alelnöki posztokra Richard Pichlert és Frantisek Hrebent választották. Titkárként Dr. Georg Röhrmoser és Dr. Stefler József kapott megbízást.

A kongresszus első napján, German elnök megnyitója után, Dr. Gh. Liciu és Dr. A. Alexoiu tartott előadást a romániai hegyitarka tenyésztés aktuális helyzetéről és jövőbeni kilátásairól. A romániai szimentáli jellegű állomány létszáma megközelíti a 300 ezret, de több, mint 90%-a ötnél kisebb tehénlétszámú gazdaságokban található, és a 40 ezret sem kivevő termelésellenőrzött tehén átlagos laktációs termelése 3600 kg tej.

Dr. J. Sölkner, a Bécsi Egyetem professzora, a tenyésztéskbecslés aktuális fejlesztéseiről szólt. Dr. J. Miesenberger az indexszelekció jelentőségéről, vala-

mint az osztrák és német katalógusokban található tenyésztérték indexek (Milchwert, Fleischwert, Fitnesszuchtwert, Gesamtzuchtwert) számítási módszeréről tartott előadást a nemzetközi és hazai hallgatóságnak. Dr. C. Fürst, az Osztrák Teljesítményvizsgáló Szervezettől és Dr. J. Dodenhoff, a Bajor Állattenyésztési Intézettől, a fitness-tenyésztérték gyakorlati jelentőségéről tartottak előadást. Elmondták, hogy az osztrák és a német Teljes Tenyésztérték Indexben - amely alapján a bikákat rangsorolják -, a fitness-tenyésztérték 45% súllyal szerepel a tejtenyésztérték 36%-os és a hústenyésztérték 19%-os súlyával szemben. Ez talán meglepőnek tűnik, de ha végig gondoljuk, hogy az Európai Unióban alkalmazott kvótarendszer miatt a legtöbb gazdaságnak nincs lehetősége a termelt és eladott tej mennyiségének - így az árbevételeknek -, a növelésére; könnyen be-

látható, hogy a jövedelmezőség javításának egyetlen módja a termelési költségek csökkentése. Ebben nyújthat nagy segítséget a tenyésztőknek a termékenység, a két ellés közti idő, a tögygyulladás-rezisztencia, a perzisztencia, a halva születések aránya és az elléslefolyás tulajdonságokat magában foglaló Fitness Tenyésztérték Index, mivel ezekre a tulajdonságokra szelektálva jelentősen csökkenthetők a kiesések és a gazdaság - gyógyszer, szaporítóanyag, állatorvosi és egyéb - költségei.

A kongresszus utolsó napján a telepátogatásokra került sor. A bemutatott gazdaságok közül kiemelkedő volt Constantin Munteanu hargitai tehenésze; 55 tehén átlagában 5500 kg laktációs termelési szinttel, és Stefan Bakk kovásznai gazda tisztavérű, 40 tehenes hegyitarka állománya, 5200 kg laktációs termeléssel. Az előbbi magángazdaság a legkorszerűbb tartás- és takarmányozástechnológiával (lépésszámláló, automata abrakadagoló) termel, míg az utóbbi egy hagyományos, egyszerűbb tartásmódra és legeltetési takarmányozástechnológiára alapozott tenyészet.

ÖSSZEGZÉS

A látottak alapján elmondhatjuk, hogy az ország hegyitarka populációjára jellemző alacsony termelési szint, és az általában kis termetű, gyenge kondíciójú tehénállomány, valószínűleg nem genetikai adottság, hiszen a szakszerű tartás- és takarmányozástechnológia mellett ezek a populációk is képesek az európai átlagot elérő termelésre.

Füller Imre

NYÁR VÉGI KIÁLLÍTÁSOK

2001. augusztus 19-22. között, immár tizedik alkalommal került megrendezésre a Farmer Expo Nemzetközi Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vásár Debrecenben, valamint 2001. szeptember 28-30. között negyedszer, a Pannon Állattenyésztési Napok Kiállítás és Vásár Kaposváron.

Debrecenben két tenyészet mutatkozott be. A Béke Agrárszövetkezet, Hajdúböszörmény kettőshasznosítású állományával és a Petőfi Mezőgazdasági Kft., Derecske húshasznosítású tenyészetével. A tenyésztők gondosan előkészített állatokat mutattak be.

A magyartarka kategóriában - Harmat Ákos tenyésztésvezető, küllemi bíráló véleménye alapján - a rendezők első díjjal jutalmazták a legszebbeket:

I. díjat kaptak egyedi kategóriában: 8058 Ilon kettőshasznosítású vemhes üsző, tenyésztő: Béke Agrárszövetkezet, Hajdúböszörmény. Apja: 14591 Husaldo. 0477 húshasznosítású vemhes üsző, tenyésztője: Petőfi Mg. Kft., Derecske. Apja: 12928 Lejtős Takt. Ivadékcsoport kategóriában: 14591 Husaldo kettőshasznosítású vemhesüsző ivadékcsoport, tenyésztője: Béke Agrárszövetkezet, Hajdúböszörmény.

Különdíjat kaptak: a Magyartarka Tenyésztők Egyesületének különdíjait: Béke Agrárszövetkezet (Hajdúböszörmény), Petőfi Mg. Kft. (Derecske) Egyesületi tagjaink kapták a színvonalas bemutatkozásért. Az Országos Mesterséges Termékenyítő Rt. különdíját: 12928 Lejtős Takt húshasznosítású vemhes üsző ivadékcsoport kapta, tenyésztője: Petőfi Mg. Kft. (Derecske).

A kiállítás minden napján tenyészállat bemutatót tartottunk, ahol Füller Imre ügyvezető igazgató ismertette a fajta rövid történetét, az egyesület munkáját, jövőbeni elképzeléseit, majd Harmat Ákos tenyésztésvezető küllemi bíráló szólt a díjazottokról. Standunkon tisztelettel várjuk tagjainkat és a magyartarka iránt érdeklődőket egyaránt. Ebédre egy jellegzetes alföldi, bográcsban készült pásztor-

étel került az asztalra, a "slambuc", melyet első nap Cseke Sándor (Derecske), a következő napon Tóth Sándor (Hajdúböszörmény) főzött.

Kaposváron, a Dunántúl legnagyobb magyartarka kiállításán kilenc tenyészet mutatkozott be.

Bonyhád, Pannónia Mg. Rt.; Mesterháza, Family Kft.; Egyházasrádóc, Rádóci Agrár Kft.; Gencsapáti, Savaria Mg. Szöv.; Nagyvázsony, Mg. Kft.; Nyőgér, Húshasznú Bt.; Sorkifalud, Sorokmenti Mg. Szöv.; Szombathely, Ráczné Gyalogh Stefánia (Ják); Tevel, Kossuth Mg. Szöv. és az OMT Rt.

A kiállítás első napján, a showbírálaton a rangsort mindegyik kategóriában Dr. Karl Bauer úr, az ausztriai Gleisdorf Mesterséges Állomás igazgatója állapította meg. Ringsegédje és tolmácsa Húth Balázs, Kaposvári Egyetem, ÁTK volt.

Szűz üszők: Első helyezett: 1729 Fáni, tenyésztő: Savaria Mg. Szöv., Gencsapáti. Apja: 12842 Lenge Radi; Második helyezett: 3554 Irmí, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 15509 Teveli Tolna Hexstern; Harmadik helyezett: 2406 Zsuzsa, tenyésztő: Rádóci Agrár Kft., Egyházasrádóc. Apja: 12845 Lehel Renner-fia.

Vemhes üszők: Első helyezett: 0952 Cifra, tenyésztő: Mg. Kft., Nagyvázsony. Apja: 14812 Kocséri Restello Renger. Második helyezett: 1401 Cifra, tenyésztő: Savaria Mg. Szöv., Gencsapáti. Apja: 11974 Íliász Zeus. Harmadik helyezett: 1405 Krisztina, tenyésztő: Kossuth Mg. Szöv., Tevel. Apja: 14086 Stralist.

Első borjasok: Első helyezett: 2609 Ró-

za, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 14502 Teveli Rim Alpos. Második helyezett: 2282 Lolitta, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 14502 Teveli Rim Alpos. Harmadik helyezett: 0204 Karola, tenyésztő: Kossuth Mg. Szöv., Tevel. Apja: 14179 Bonyhádi Pálinkás Zitat.

Többször ellettek: Első helyezett: 0080 Brause, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 13760 Renger. Ebben a kategóriában két második helyet osztott ki a bírő. Második helyezettek: 0808 Füttyös, tenyésztő: Kossuth Mg. Szöv., Tevel. Apja: 12855 Alpos. 0229 Maris, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 14427 Bonyhádi Rex Halling.

Tenyésztői Nagydíj: 0080 Brause, többször ellett tehén, tenyésztő: Pannónia Mg. Rt., Bonyhád. Apja: 13760 Renger.

Anyatehén borjával: (nagytestű kategória: charolais és magyartarka) Első helyezett: 1664 magyartarka tehén borjával, tenyésztő: Húshasznú Bt., Nyőgér. Második helyezett: 0051 charolais tehén borjával, tenyésztő: Charolais Kft., Lajosmizse. Harmadik helyezett: 4061 magyartarka tehén borjával, tenyésztő: Sorokmenti Mg. Szöv., Sorkifalud.

Különdíjak: A Magyartarka Tenyésztők Egyesületének különdíjai: A legszebb tőgyű tehén: 2609 Rózsa, első borjas tehén a Pannónia Mg. Rt., Bonyhád tenyészetéből. A legszebb tejelő jelleget mutató szűz üsző: 2406 Zsuzsa, első Rádóci Agrár Kft., Egyházasrádóc tenyészetéből. A legszebb húsformát mutató vemhes üsző: 0333 Figura a Family Kft., Mesterháza tenyészetéből. A kiállításon bemutatott, színvonalasan előkészített magyartarka

húshasznosítású tenyészállataiért a Húshasznú Bt., Nyőgér kapott díjat. A Stájerországi Alpoki Tarkamarha Tenyésztők Szövetségének különdíját kapta a kiállításon legtöbb egyedet bemutató gazdaság: a Kossuth Mg. Szöv., Tevel. A Stájerországi Alpoki Tarkamarha Tenyésztők Szövetségének különdíját a Magyar-tarka Tenyésztők Egyesületének adományozta a fajta színvonalas bemutatásáért. Az OMT Rt. különdíját a legtöbb magyar apaságú egyedét bemutató tenyészet: Kossuth Mg. Szöv., Tevel kapta.

A Magyar Állattenyésztők Szövetsége Tenyésztőszervezeti Különdíját a Magyar-tarka Tenyésztők Egyesülete kapta, a

kiállításon bemutatott magas színvonalú, kiváló termelésű és küllemű állományokért.

Ezen a kiállításon standunkon nagy volt a forgalom. Tagjaink, a magyartarka-tenyésztés iránt érdeklődők, és sok kedves vendég látogatott meg bennünket. Vendégeinket mindhárom napon magyartarka húsból készült ebéddel kínáltuk. Volt pörkölt, gulyás házi csipetkével, és a stand előtt készült steak.

A kiállítás alatt ápolunk meglévő jó kapcsolatainkat a szarvasmarha tenyésztés valamennyi szereplőjével. Az utóbbi időben jól érzékelhető volt - a kiállítások alatt méginkább - az az összefogás, mely-

lyel a még meglévő szarvasmarha állományt vigyázza a szövetség és az egyesületek.

Úgy érzem, két sikeres kiállítással magunk mögött, színvonalasan tudtuk bemutatni a magyartarka fajtát és a Magyar-tarka Tenyésztők Egyesületét.

Dr. Stefler József

ORSZÁGOS HEGYITARKA TENYÉSZÁLLAT-KIÁLLÍTÁS AZ AUSZTRIAI RIEDBEN

Az európai híró ried kiállítás 2001. szeptember 4-8. között az osztrák tarkamarhatenyésztők országos seregszemléjének adott otthont. A kiállított mintegy 200 tenyészállat; zömében tejelő tehén és tenyészüsző, de tucatnál több fiatal tenyészbika és néhány kiváló minősített tenyészbika volt. A kiállítás az ország különböző régióiban tevékenykedő 12 tenyésztőegyesület és 6 mesterséges termékenyítő állomás közös szervezésében jött létre. Az egyébként egymással is konkuráló szervezetek ezúttal példás egyetértésben vonultatták fel a genetikai munkájuk eredményeit, a kiváló tenyészállatokat. A különböző kategóriák országos győzteseit nemzetközi zsűri válogatta ki.

A rangos rendezvényt Thomas Klestil köztársasági elnök nyitotta meg, a nyitóbeszédet Wilhelm Molterer szövetségi mezőgazdasági miniszter tartotta. A nagyszámú látogató között ott voltak az EU-tagságra váró országok miniszterei és államtitkárai is, akik a rendezvénnyel párhuzamosan szervezett, és az EU

agrárpolitikájának jövőjét vitató konferencián vettek részt. A magyar delegációt Fodor Balázs helyettes államtitkár vezette. A rangos szakmai rendezvényen az osztrák partner meghívására népes delegációval vett részt a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete is. A nemzetközi zsűriben Dr. Stefler József egyetemi tanár főbíróként működött közre.

2002. január 1-től 2002. június 30-ig támogatásra javasolt tenyészbikák

12842	Lenge Radi
13348	Ibis
13399	Makád Univari
14179	Pálinkás Zitat
14427	Rex Halling
14428	Rajna April
14503	Rezső Horwein
14588	Rába Hillmann
14816	Sámán Hold
13832	Nyilas Ákos

Címlapfotó: 73. OMÉK nagydíjas tehene
Ménesbirtok Rt., Mezőhegyes)

Kiemelt pártoló tagjaink

FORGALMAZHATÓ KETTŐSHASZNOSÍTÁSÚ TENYÉSZBIKÁK

KLSZ	bika neve	apa X anyai nagyapa	%R	lány	tej kg	zsír kg	fehér- je kg	Zsír %	fehér- je %	%R küll.	ráma	izm.	test- alak.	tőgy	KTI	ÁR (+ÁFA)
12303	JOGOS	RADI x SALAMON	94	238	598	39	31	0.31	0.22	83	82	80	87	108	131	1400
12842	LENGE	RADI x HASSAN	87	69	446	37	27	0.41	0.25	76	91	73	113	124	126	2500
12985	LÖNCS	HODSCHA x ROMULUS	84	49	453	21	17	0.06	0.03	70	108	86	110	104	113	1400
12987	LÁNGÉSZ	ZEUS x PALL	80	34	488	17	15	-0.06	-0.04	61	89	83	105	111	111	1400
13348	IBIS	BOIS LE VI x NAMUR	89	88	1283	45	41	-0.13	-0.07	64	94	48	84	83	149	3000
13349	ICEBERG	VERGLAS x RICARD	86	71	768	28	21	-0.07	-0.12	59	126	64	75	96	122	2000
13398	MEDÁRD	RENNER x BONIFÁC	88	84	578	20	17	-0.08	-0.07	71	94	86	105	113	114	1400
13399	MAKÁD	UNIVARI x CSÍNOMPALKÓ	89	78	995	29	30	-0.23	-0.09	72	114	82	71	112	132	4000
13478	NESZTOR	AUROCHET x JÓNÁS	82	53	745	18	17	-0.25	-0.19	58	127	70	108	95	116	1600
13763	NYÍRŐ	RADI x TERMITE-RED	80	44	809	31	25	-0.04	-0.07	63	122	61	87	105	127	1400
14016	PEREC	RADIUS x HORROR	79	48	300	16	8	0.09	-0.06	61	116	100	101	115	103	1400
14179	PÁLINKÁS	ZITAT x HORROR	80	55	981	32	26	-0.16	-0.16	71	111	90	107	118	130	2500
14380	PÁC	HUT x RUBEN-RED	75	36	908	22	25	-0.30	-0.13	68	88	88	101	109	125	1600
14427	REX	HALLING x HÁRI	73	37	370	19	18	0.09	0.11	67	124	111	109	130	112	2500
14428	RAJNA	APRIL x ROMULUS	52	9	790	29	27	-0.06	-0.01	53	103	79	105	112	127	2500
14500	REFRÉN	ZITAT x HODSCHA	62	17	682	29	28	0.03	0.09	60	107	95	115	101	127	2000
14503	REZSŐ	HORWEIN x HORROR	52	11	1002	30	32	-0.21	-0.06	53	114	109	101	122	134	3000

FORGALMAZHATÓ HÚSHASZNOSÍTÁSÚ TENYÉSZBIKÁK

Klsz	a bika neve		apa klsz		anyai nagyapa klsz	STV alatt g/nap	utódok SV %	ÁR
13832	NYILAS		12389		9127	1730	107	2000
13951	NÉMET	P	12916	P	6603	1653	103	1400
14283	PASSZÍV	P	12860		8428		106	1800
14502	RIM		12855		11095	1720	101	1400
14588	RÁBA	P	13179	P	7231	1472	106	1800
14816	SÁMÁN	P	13916	P	6464	1855	103	1800
15504	TUDÓS	P	15762		9330	1649	103	1600
15505	TAJTI	P	14459		12349	1863	101	1600
15510	TARKA		14084		11837	1691	107	1400
15670	TOMI		14591		12855	1304	106	1400

P - genetikailag szarvatlan